

PRO ZAHŘÁDKÁŘSKOU PRAXI 5

JAK USPOŘÁDAT ZAHŘÁDKU

Zamysleli jste se již někdy hlouběji nad uspořádáním Vaší zahrádky? Nebo to pokládáte za zbytečné? Vždyť se traduje, že celý problém spočívá jen v tom, abychom vytvořili vhodné podmínky pro pěstování rostliny: Při takovém zjednodušeném názoru pak zahrada sice roste, plodí, ale nepřináší nám žádné jiné hodnoty.

Jaké má vlastně zahrada poslání? Byly, jsou a budou zahrady stále stejné?

Význam zahrady není opravdu stálý. Její poslání se v průběhu vývoje společnosti mění. Změnám proto podléhá i osázení, využití čili i celkové uspořádání zahradního prostoru. O tom, jak bude zahrada zaměřena, rozhodne předně naše ekonomické postavení, respektive zásobování trhu. Bude-li dostatek ovoce a zeleniny v odpovídajícím sortimentu a kvalitě a budeme-li si je moci koupit v celém potřebném množství, pak bude zbytečné jejich pěstování na zahrádkách. Kolik máme dnes těch, kteří na zahrádku vysazují tabák, heřmánek či zimní brambory. A přece takové doby bývaly. O nových, perspektivních funkcích našich zahrad nás přesvědčuje současnost. Dnes již nikdo nepochybuje o estetických a obytných funkcích zahradního prostoru a řada z nás této nové funkci věnuje větší či menší část plochy. Stupni rozvoje naší společnosti tedy odpovídá v průměru smíšené pěstitelské zaměření. Rostou však řady těch, kdo věnují okrasu a obytnosti zahradu celou. Zahrada roste do plné krásy a užitkovosti desítky let. Proto si vždy před jejím založením musíme uvědomit nejen její současné, ale i výhledové poslání.

Často slyšíme, že zahrada má přinášet užitek. Co je to tedy vůbec „užitečnost“ zahrádky?

Člověk opravdu nedělá nic bez perspektivy určité prospěšnosti jeho činnosti. Je to tak i se zahrádkařením. Chyba je zde jen v tom, že jsme se ten tak zvaný užitek naučili spatřovat jen v ovoci či zelenině. Ve všeobecném podvědomí se stále traduje nesprávný názor, že nejlepším zahrádkářem je ten, kdo vyprodukuje nejvíce kusů nebo kilogramů. Rostlina a tudíž i zahrádka však je schopna dávat daleko více. Existují ještě jiné hodnoty, které se neměří na kusy ani váhu.

Vhodně zvolený druh rostliny, či jejich vzájemná kombinace, dovede vyrábět kyslík, poskytovat stín, ochlazovat ovzduší, ovlhčovat prostředí, chránit před větrem, odpuzovat hmyz, usmrcovat mikroorganismy, bránit prašnosti, tlumit hluchnost, příznivě ovlivňovat elektrické poměry v ovzduší a jiné. Mimo to však taková výsadba může být ještě i krásná a přitažlivá svým tvarem, barvou, plody, květy, kůrou, listem, či vůní. Ozdravení našeho prostředí a působnost na naše duševno je tedy nutno považovat rovněž za užitek. Čím dovedněji budeme tyto různé funkce zeleně kombinovat, tím všestrannější a intenzivnější bude naše zahrada, tím větší užitek nám bude poskytovat. Při zakládání zahrádky tedy opravdu nevystačíme pouze se znalostmi o ideálním sponu rostlin.

Zahrada tedy může mít celou řadu funkcí. Pro lepší přehlednost si je můžeme rozdělit na hospodářské a estetické.

JAK BUDE USPOŘÁDÁNÍ ZAHRADY OVLIVNĚNO JEJIM HOSPODÁŘSKÝM POSLANÍM

Předně musíme účelně rozvrhnout světlo a stín. Možnost intenzivního využití zastíněných ploch zejména ovocnými druhy i zeleninou je totiž značně nízká. Velkou chybou proto bude osázení jižních okrajů zahrady nejvyššími dřevinami. Zastíněných ploch mohou vhodně využít některé okrasné rostliny, může zde být i část trávníku na ležení, altán či kompost. Rozdělení světla a stínu tedy úzce souvisí s využitím a celkovým uspořádáním zahradního prostoru. (Obr. 1)

Důležitá bude i správně zvolená intenzita pěstitelského zaměření. Vedle klimatických a půdních podmínek má v tomto smyslu rozhodující význam i vzdálenost bytu pěstitele od zahrady a velikost pěstitelské plochy. Čím častěji můžeme zahradu navštěvovat, tím intenzivnější a náročnější rostliny zde můžeme pěstovat. Čím

menší je plocha zahrady, tím intenzivnější typy výsadeb musíme volit. Velikost zahrady nám tedy neurčuje pouze počet pěstovaných rostlin, ale současně i jejich kvalitu.

Předpokladem trvalé vysoké úrovně hospodářského využití zahrádek je zajištění vhodného střídání kultur. Uspořádání zahradního prostoru musí toto střídání umožňovat tím, že budou dodrženy zhruba následující zásady. Ploše jabloní ve formě intenzivní výsadby musí odpovídat plocha krátkodobých kultur. Po dožití jabloňové výsadby je možné vystřídání obou ploch. Na ploše pro krátkodobé kultury se střídají výsadby víceleté (jahody aj.) a jednoleté, dále jednoleté hnojené a nehnojené organickými hnojivy. Hrušně, švestky, višně a jiné ovocné druhy, které se nám s ohledem na svůj delší věk nehodí do této rotace, mohou tvořit součást okrasně zaměřených ploch.

Dalším kladem tohoto uspořádání je dostatečná provzdušenost a prosluněnost zahrady jako celku, zjednodušenost chemické ochrany ovocných výsadeb (zelenina není pěstována jako mezikultura) a jiné. (Obr. 2)

S hospodářskou funkcí zahrady souvisí i některá zařízení.

Ta si pouze pro úplnost připomínáme, abychom na ně při řešení zahradního prostoru nezapomněli. Bude to především bazén na zálivkovou vodu, kompost, skladiště na nářadí, manipulační plocha, někdy sklepiček, či sklad výpěstků.

JAK BUDE USPOŘÁDÁNÍ ZAHRÁDKY OVLIVNĚNO JEJIM ESTETICKÝM A OBYTNÝM POSLÁNÍM

Zahrada by předně měla mít své soukromí a intimitu.

K jejímu vytvoření přispějí živé ploty, okrasné zídky, mříže a různé konstrukce pro popínavé rostliny, ale i vhodně rozmístěné ovocné stěny. Intimita naší zahrádky může být spoluvytvářena určitým rozmístěním výsadeb na sousedních zahrádkách. Pohledová izolace zahradního prostředí od okolního území nesmí být prováděna šablonovitě. Zcela postačí, bude-li mít určitou intimitu pouze některá část zahradního prostoru.

Působivé je pohledové spojení zahrady s okolní krajinou.

Toto je zvláště účinné, je-li vhodně zkombinováno s její určitou uzavřeností. Vzniká tak kontrast, v němž vynikají oba principy současně.

Krajinné útvary, které jsou nejkrásnější, můžeme navíc zdůraznit jejich zarámováním, to je oddělením od jejich okolí.

Byt a zahrada by měly vytvářet jeden dynamický celek a to ve dvojím smyslu. Předně to bude souvislost pohledová. Části zahrady opticky exponované z oken by měly být řešeny tak, aby pohled z okna působil výtvarně, asi jako obraz na stěně.

Dále to bude souvislost funkční. Možnost žít v bytě a na zahradě by se měla prolínat. Náš dům by proto neměl mít pouze domovní dveře do ulice, ale i několik zahradních dveří, umožňujících přímé spojení vybraných místností se zahradním prostředím.

Často slýcháme, že zahrada má přinášet užitek. Co je to tedy vůbec „užitečnost“ zahrádky?

Člověk opravdu nedělá nic bez perspektivy určité prospěšnosti jeho činnosti. Je to tak i se zahrádkářením. Chyba je zde jen v tom, že jsme se ten tak zvaný užitek naučili spatřovat jen v ovoci či zelenině. Ve všeobecném podvědomí se stále traduje nesprávný názor, že nejlepším zahrádkářem je ten, kdo vyprodukuje nejvíce kusů nebo kilogramů. Rostlina a tudíž i zahrádka však je schopna dávat daleko více. Existují ještě jiné hodnoty, které se neměří na kusy ani váhu.

Vhodně zvolený druh rostliny, či jejich vzájemná kombinace, dovede vyrábět kyslík, poskytovat stín, ochlazovat ovzduší, ovlhčovat prostředí, chránit před větrem, odpuzovat hmyz, usmrcovat mikroorganismy, bránit prašnosti, tlumit hluchost, příznivě ovlivňovat elektrické poměry v ovzduší a jiné. Mimo to však taková výsadba může být ještě i krásná a přitažlivá svým tvarem, barvou, plody, květy, kůrou, listem, či vůní. Ozdravení našeho prostředí a působnost na naše duševno je tedy nutno považovat rovněž za užitek. Čím dovedněji budeme tyto různé funkce zeleně kombinovat, tím všestrannější a intenzivnější bude naše zahrada, tím větší užitek nám bude poskytovat. Při zakládání zahrádky tedy opravdu nevystačíme pouze se znalostmi o ideálním sponu rostlin.

Zahrada tedy může mít celou řadu funkcí. Pro lepší přehlednost si je můžeme rozdělit na hospodářské a estetické.

JAK BUDE USPOŘÁDÁNÍ ZAHRADY OVLIVNĚNO JEJÍM HOSPODÁŘSKÝM POSLÁNÍM

Předně musíme účelně rozvrhnout světlo a stín. Možnost intenzivního využití zastíněných ploch zejména ovocnými druhy i zeleninou je totiž značně nízká. Velkou chybou proto bude osázení jižních okrajů zahrady nejvyššími dřevinami. Zastíněných ploch mohou vhodně využít některé okrasné rostliny, může zde být i část trávníku na ležení, altán či kompost. Rozdělení světla a stínu tedy úzce souvisí s využitím a celkovým uspořádáním zahradního prostoru. (Obr. 1)

Důležitá bude i správně zvolená intenzita pěstitelského zaměření. Vedle klimatických a půdních podmínek má v tomto smyslu rozhodující význam i vzdálenost bytu pěstitele od zahrady a velikost pěstitelské plochy. Čím častěji můžeme zahradu navštěvovat, tím intenzivnější a náročnější rostliny zde můžeme pěstovat. Čím

